

УДК 378:636.611.

Ших Ю.С., Мисів О.В., Федик Ю.Я., Білозор О.Р. ©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З.Гжицького***П'ЯТИРІЧНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ
СИСТЕМИ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС З КУРСУ «ЦИТОЛОГІЯ,
ГІСТОЛОГІЯ, ЕМБРІОЛОГІЯ»: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ, ОЦІНКА
ЯКОСТІ ЗНАТЬ, НЕДОЛІКИ**

У ЛНУВМ та біотехнологій імені С.З.Гжицького з 2006-2011 н.р. навчальний процес здійснюється згідно з «Тимчасовим положенням про кредитно-модульну систему організації навчального процесу», розробленим робочою групою з організації та методичного супроводження кредитно-модульної системи і затвердженим 11 квітня 2006 року. Особливість переходу на нову систему навчання в університеті було те, що впровадження її в навчальний процес розпочалося з перших курсів. На кафедрі гістології «Положення» впроваджується у навчальний процес вже протягом 5 років.

Згідно з «Положенням» і відповідно до навчальної програми на кафедрі, з курсу «Цитологія, гістологія, ембріологія» розроблено нову робочу програму, де зміст дисципліни розподілено на 8 змістових модулів, із яких сформовані 4 основні модулі. Кафедра відповідно до відведених на дисципліну 216 годин, розробила тематичний план, згідно з яким на аудиторні заняття відводиться 122 години (50 годин лекційних та 72 лабораторних), на самостійну роботу – 94 години, з яких на тематичну самостійну роботу – 28 годин.

Одним із основних покликань кредитно-модульної системи є мотивація студента до навчання. На першому курсі ця мотивація зводиться до одержання доброї оцінки, яка дозволить студенту отримувати стипендію, але не здавати екзамен. Тому, мабуть, більшу кількість студентів задовільняє оцінка «добре», яка відповідає цим критеріям. Про необхідність отримати повноцінні та якісні знання уяву лише має незначна кількість першокурсників, тому завдання лектора, або викладача на заняттях полягає в тому, щоб вплинути на свідомість студента переконливими доказами про необхідність міцної, якісної підготовки з базових дисциплін, які будуть для нього основою при вивченні клінічних дисциплін, а в подальшому будуть необхідні для формування його, як фахівця ветеринарної медицини.

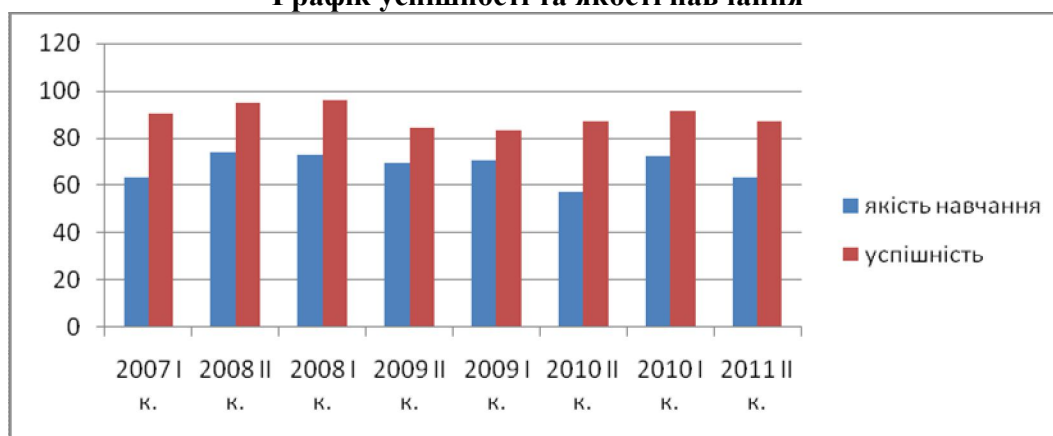
Згідно з «Положенням», на кафедрі успішність студента оцінюється шляхом проведення поточного, модульного та підсумкового контролю. У кожному семестрі зміст дисципліни поділено на два модулі, кожний з яких завершується модульним контролем, який проводиться під час модульного тижня. Поточний контроль проводиться частіше за тестовим опитуванням, рідше – за усним, в той час, як модульний контроль проводиться тільки за тестовим опитуванням.

Результати поточного і модульного контролю підсумовуються у балах відповідно до «Положення».

Результати екзаменаційних сесій студентів факультету ветеринарної медицини

Сесія	оцінки								Всього студентів	Якість навчання	Успішність
	Відмінно		Добре		Задовільно		Незадовільно				
	к-стьстуд	%	к-стьстуд	%	к-стьстуд	%	к-стьстуд	%			
2007 I к.	18	8	117	55	59	27	20	9	214	63	90
2008 II к.	25	12	128	62	43	21	10	5	206	74	95
2008 I к.	33	16	120	57	47	23	9	4	209	73	96
2009 II к.	36	17	107	52	32	15	33	16	208	69	84
2009 I к.	21	10	127	60	28	13	36	17	212	70	83
2010 II к.	31	17	69	40	52	30	19	13	174	57	87
2010 I к.	34	18	105	54	37	19	17	9	193	72	91
2011 II к.	38	16	106	46	57	25	30	13	231	63	87
Середнє	30	14	110	53	44	22	22	11	205	67	89

Графік успішності та якості навчання

Аналіз результатів екзаменаційних сесій за 5 років показав, що студенти 1-2 курсу ФВМ, які проходили протягом року курс гістології, в цілому покращили успішність, виходячи з того, що зросла кількість відмінних і добрих оцінок і зменшилась, в основному, кількість задовільних і незадовільних оцінок, покращилась якість навчання. Позитивні тенденції до покращення успішності студентів в цілому можна пояснити кращою їх поінформованістю про суть і вимоги до навчання за Болонською системою, а також кращою підготовкою і усвідомленням відповідальності за навчальний процес зі сторони викладачів.

На кафедрі на кожен тему та заняття розроблено по 50-60 тестових запитань, з яких складені варіанти тестових завдань. За ними проводиться контроль

засвоєння матеріалу за кожне заняття. Досвід роботи викладачів показав, що поряд із тестовим опитуванням необхідно використовувати також інші види контролю (усне, письмове опитування та інші). До контролю якості засвоєння студентами матеріалу впроваджені також вимоги, притаманні специфіці дисципліни та методиці проведення занять з курсу «Гістологія». Зокрема, обов'язковим при проведенні модульного контролю та екзамену є перевірка знань гістопрепаратів, а також перевірка альбомів для замальовування гістопрепаратів, де враховують акуратність виконання малюнка, правильність підписів та відповідність малюнка і гістопрепарата.

З метою виявлення ефективності впровадження у навчальний процес кредитно-модульної системи навчання, кафедра провела анкетоване анонімне опитування 150 студентів першого курсу ФВМ. Аналіз опитування показав, що тижневе аудиторне навантаження студента вимагає значного зменшення, за що висловилося 51% опитаних. Кількість предметів, винесених на другий семестр, 65% опитаних студентів вважає завеликим, а ряд дисциплін, на думку опитаних, можна винести на факультативні заняття. Аналіз анкетування також показав, що більшість студентів позитивно сприйняла тестове опитування, вважаючи вимоги кредитно-модульної системи, які пропонує кафедра, обґрунтованими і справедливими (63% опитаних). Водночас, досвід роботи викладачів із впровадження в поточний контроль тестової форми опитування показав її односторонньою і не завжди об'єктивною. Тому, на наше переконання, в навчальний процес необхідно впроваджувати комбіновані форми контролю, із яких одним найбільш ефективних для біологів, ветеринарних і медичних лікарів є усне опитування. Усне спілкування з викладачем розвиває логічне мислення, мову, вміння використовувати спеціальну термінологію, здатність пов'язувати будову з функцією, починаючи від клітин і закінчуючи організмом в цілому. Однак, усне чи письмове опитування немислиме без радикального зменшення кількості студентів у групі (5-7). Не менш важливим є зменшення погодинного навантаження на викладача, яке досить активно заявило про себе під час впровадження у навчальний процес самостійної роботи студента. На цей вид діяльності в педагогічному навантаженні викладача не виділено ні однієї години, важливим є також скорочення кількості дисциплін, на що вказує 61% опитаних студентів.

Згідно з вимогами ЕКТС студент повинен мати на рік 60 кредитів (по 30 кредитів на семестр), а якщо рахувати по кількості дисциплін, то це, приблизно, 5-6 дисциплін на семестр. Студент факультету ветеринарної медицини має 10-11 дисциплін, 5-6 заліків та 3-5 екзаменів. Крок до скорочення кількості дисциплін, а також об'єднання розділених споріднених дисциплін у 4-5 кредитні блоки був би кроком назустріч студентам, а також на зустріч тому «Положенню», яке задеклароване Болонською угодою.

Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу та оцінки знань студентів значно загостило увагу до введення у навчальний процес ВНЗ нових технологій. Зокрема, пройшла переорієнтація у перерозподіл годин і відбулось акцентування на значне їх збільшення для **самостійного**

оволодіння студентом певних положень, тем або розділів дисципліни. Європейська система вищої освіти в даний час робить наголос на індивідуальну роботу студента, вважаючи, що найкраща освіта, це - самоосвіта. Виходячи з цього, самосійна робота переходить із допоміжної форми навчання у ранг провідної. Традиційно самостійна робота студентами проводилась і до впровадження вимог Болонської угоди, однак на її виконання не відводилось такої значної кількості годин (40-50% більше). Тому в даний час ряд ВНЗ, факультетів і, особливо, викладачів, знаходяться в пошуках ефективної організації цього виду навчальної роботи, тим більше, ще єдиної, методично обґрунтованої типової програми, зокрема, для курсу "Цитологія, гістологія, ембріологія" на даний час немає.

П'ятирічний досвід запровадження самостійної роботи у навчальний процес на кафедрі гістології показав, що найважливішими складовими є її добра організація і забезпечення (методичне, матеріальне). Якщо із організацією самостійної роботи особливих перешкод немає, то забезпечення, особливо матеріальне, силами кафедри не завжди можна вирішити (мікроскопічна та відеотехніка, цифрова фотоапаратура, Інтернет, комп'ютерні програми та ін.)

Однією із вищих форм самостійної роботи студента вважається наукова робота, яка поєднує в собі всі інші види, а саме: пошук та вивчення основної і додаткової навчальної та наукової літератури, написання тез, рефератів, користування мережею Інтернет, вміння користуватись бібліотечними фондами, ознайомлення з матеріалами наукових та науково-популярних журналів і інше. Нажаль, науковий гурток, який ефективно привчає до самостійної роботи, не може охопити значну кількість студентів. Для залучення до науково-пошукової роботи всіх студентів курсу на окремих факультетах академії у навчальний процес впроваджено виконання кожним студентом індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ) як одного із видів самостійної роботи. Для цього розроблено тематику завдань із окремих розділів програмного матеріалу з курсу «Гістологія». Досвід впровадження ІНДЗ в навчальний процес показав, що студенти почали краще працювати в бібліотеці, здобувають навички роботи із додатковими джерелами літератури, освоюють методику написання рефератів, їх представлення та захист.

На факультеті ветеринарної медицини в робочій програмі з курсу «Цитологія. Гістологія. Ембріологія» на самостійну роботу заплановано 94 години, що складає 44% від загального обсягу годин, виділених на дисципліну. Із них на тематичну самостійну роботу відведено 29%, що в цифровому виразі відповідає 28 годинам. Теми, що виносяться на самостійне опрацювання, переважно середнього ступеня складності. Тестове опитування та захист рефератів входять в оцінку самостійної роботи з теми. Ряд питань із самостійної роботи виносяться на модульний контроль і входять в екзаменаційні білети.

З метою покращення самостійної роботи кафедрою проведено анонімне анкетне опитування 170 студентів I курсу ФВМ, яким запропоновано дати відповідь на 11 запитань. Аналіз результатів опитування показав, що кафедра

надає достатнє методичне забезпечення щодо матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання. На запитання «Що, на Ваш погляд, сприятиме покращенню самостійної роботи?» 40% студентів відповіли: «Зменшення обсягу матеріалу». Ще 40% висловилися за необхідність зменшення кількості дисциплін, які читають на курсі (гуманітарні і роздрібнені дисципліни, фізкультуру). На запитання «Який вид самостійної роботи Ви вважаєте найефективнішим?», приблизно 90% студентів переконані, що самостійна робота повинна проводитись під контролем або з використанням консультацій викладача, і лише 9% опитаних готові самостійно опанувати теми, винесені на цей вид занять.

Підсумовуючи сказане, не можна не відзначити ряд моментів, від вирішення яких будуть залежати якісні показники знань студентів, як від самостійної роботи, так і від запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в цілому. Тут можна наголосити на великій кількості студентів у групах (12-18 студ.), на значній кількості дисципліни, винесених на один семестр (до 11 предметів), на недостатньому матеріальному забезпеченні навчального процесу, недостатньому забезпеченні бібліотек літературою і, звичайно, велике погодинне навантаження на викладача (до 900 год). Все це, в цілому, буде негативно впливати на навчальний процес і не дасть добитись тих результатів, які ми очікуємо від впровадження кредитно-модульної системи у навчальний процес.